

Prologas

Telkiasi bloga lemiantys ženklai

Roma, 1638 m. rugpjūtis

Nors svilina alsus karštis, vyriškis Romos gatvėmis lekia protekiniais.

Rytas įpusėjęs, saulė kybo aukštai, o visi, kurie gauna atlygį už triūsą, pluša iš peties. Gatvėse pardavėjų spūstis, oras gaudžia nuo šaižaus akmenskaldžių ir dailidžių stuksėjimo; jis primena keistą, ausį režiantį Dievo pašlovinimą.

Pasak prietaringų žmonių, telkiasi blogi ženklai. Kuždama-si, kad ši kaitra pavojinga, varanti į kapus. Senoliai ir paliegėliai, nualinti metų naštos ir drugio, miršta vienas po kito taip gau-siai, kad juos vos spėjama laidoti.

Antai žaibas nutrenkė *San Carlo ai Catinari* bažnyčioje klūpojusį ir į maldą panirusį barnabitų kunigą. Argi tai ne Viešpaties rūstybės ir nepasitenkinimo ženklas?

Vienos kaimynės sesers draugė papasakojo, kaip tas dvasiškasis tėvas išleido paskutinį kvapą, kaip jo kūnas nuėjo žaizdomis įjėmus laižyti didžiuliams ugnies liežuviams. O lengvai užsidedančius lyg degtukų dėžutė Žydų kvartalo namus ugnis ryte prarijo.

Visi tie ženklai pranašavo nelaimę.

Dulkės, kylančios iš po to lekiančio vyro kojų, aplimpa jo kelnes, žyra į akis ir lenda į burną, versdamos jį spjaudytis smėliu. Žmogus jaučiasi esąs labai gyvastingas. Gyvesnis nei kada iki šiol. Visas virpa, maloniai jusdamas, kaip sulig kiekvienu žingsniu įsitempia kojų raumenys.

Šis žmogus tarnauja menininkui, garsiam skulptoriui, iš marmuro kuriančiam tokius tikroviškus popiežių ir karalių atvaizdus, jog žmonėms atrodo jų akmenines galvas tuoj imsiant ir prabilsiant.

Tarnas nešasi du siaurakaklius ąsočius vyno. Suprakaitavę jo delnai slidūs, ir jis džiaugiasi, kad ąsočių kakleliai apvynioti virvele, taigi nesprūsta iš rankų. Žmogus suspaudžia juos stipriau, šiurkštūs virvelės plaušai įsirežia į delnus pjaudami odą, bet jis to nepaiso.

Tarnas kelių kišenėje paslėpęs sulankstytą skustuvą. Jo svoris ir ritmingas bilsnojimas į šlaunį ramina lekiantį vyriškį. Su tokiais ašmenimis darbuojasi menininkai. Geresnių už juos nerastum nė su žiburiu. Tviskančio metalo briauna pagaląsta ypatingam tikslui – sužaloti.

Tarnui pavesta užduotis. Duoti labai tikslūs nurodymai. Šiandien jis atkurs teisingumą. Vyriškis lekia, jo širdis daužosi svarstant, ar gebės padaryti tai, kas jam liepta.

Veikiantieji asmenys

Kostanca, jos šeima ir draugai

Kostanca Pikolomini

dvidešimt dvejų moteris,
gyvenanti Romoje, Italijoje

Džuliana

Kostancos geriausia draugė

Markas

Džulianos vyras

Matėjas Bonučelis

Kostancos vyras, skulptorius

Tomazas

Džulianos sūnus

Leonardas

Kostancos tėvas

Lučiana

Kostancos varžovė

Tiberija

Kostancos pamotė

Riva

Kostancos draugė

Cecilija

paauglė Kostancos įsėsėrė

Bluma

Rivos mylimoji

Mikelė

Kostancos jaunėlis įbrolis

Maci

pribuvėja

Klerija

Kostancos jaunėlė įsėsėrė

Ninas Marota
vaistininkas

Našlė Vana Falto
Kostancos kaimynė

Frančeskas Nevė
barzdaskutys-chirurgas

Rukšna
Kostancos katė

Livija
Kostancos tarnaitė

Besė
Kostancos kalytė

Berninio dvaras

Lorencas Berninis
skulptorius

Paolas Pancetis
skulptorius ir meno pirklys

Luidžis
Lorenzo jaunesnysis brolis,
taip pat skulptorius

Katerina Panceti
Paolo žmona

Pjetras
Lorenzo tėvas,
taip pat skulptorius

Džameta
Katerinos tarnaitė

Andželika
Lorenzo motina

Finelis
skulptorius, dirbęs su Lorencu

Dorotėja
Lorenzo vyresnioji sesuo

Andrėjus
Fabbrica skulptorius

Stefanas
Lorenzo tarnas

Vinčencas
Fabbrica skulptorius
Ranalas
Berninių šeimos advokatas

Tibo Martinė
dailininkas, Lorenzo draugas

Elena Merleto
prostitutė

Meikpisas
Anglijos rūmų pasiuntinys

Enijus Balotelis
drabužių pirklys

Džovanis
Katerinos šokių mokytojas

Kristoforas
aukštuomenės siuvėjas

Frankas Fortuna
meškų pjudytojas

Kotryna Tecijo
Lorenzo sužadėtinė

Vatikanas ir policija

Popiežius Paulius V
labai vertino Lorenzo talentą

Kardinolas Barberinis
Urbono VIII sūnėnas,
Lorenzo darbdavys

Popiežius Urbonas VIII
Lorenzo globėjas

Gubernatorius

Marčelas Sadžesė
gatvės policininkas

Puolusios moterys

Roza

Silvija

Lisbeta

Liučija

Serafina

Frederika

Karlota

Karmina

Casa Pia seserys

Abatė

Sesuo Apolonija

patarnauja moterims

Sesuo Benedikta

pasitinkančioji

Sesuo Iluminata

vadovauja skalbyklai

Sesuo Kjara

pasitinkančioji

Sesuo Lidvina

abatės raštininkė

Sesuo Zita

ligoninės viršininkė

Sesuo Perseveranca

patarnauja moterims

I dalis

Pirmas skyrius

Pradžia

Roma, 1636 m. sausis

Dabar sausis, pavadintas dievo Jano garbei.* Tai pagonių dievas. Pabaigos ir naujos pradžios dievas, prižiūrintis visus įėjimus ir išėjimus. Vienomis dienomis saulė pakyla neaukštai, Romos miestą užliedama medaus spalvos šviesa, švelnia ir šilta kaip kūdikio kvėpavimas. Kitomis skrodžia kiaurai lyg kalavijas.

Ši ir yra tokia diena.

Sėdžiu prie stalo, ant kurio stovi dvi taurės sodriai raudono portveino. Stalas taip nušveistas citrina su druska, kad atrodo kone bespalvis. Mano kojų pirštai aptempti geriausiomis kojiniųėmis, tvarkingai, kad nebūtų nė raukšlėlės, jos išlygintos ant tvirtų blauzdų ir ties keliais dailiai surištos raudonu kaspiniu. Tai gundo ir kursto aistrą. Pėda brūkšteliu per iššluotas ir išplautas grindis. Viskas kambaryje švyti nepriekaištinga švara, dvelkia citrusais ir lūkesčiu.

* Sausis – lot. *Januarius*. (Visos pastabos vertėjos.)

Mūsų būste tik du kukliai apstatyti kambariai: juose vos keli baldai, bet jums atleisiu, jei manote, kad juos galima greitai išvalyti. Anaipol. Kol sutvarkiau namus, sugaišau kone visą dieną, iki juosmens susikėlusį apatinius sijonus, limpančiais prie veido plaukais. Lovos užuolaidos išpurtytos, čiuzinys išvėdintas, patalynė išskalbta ir sulankstyta, o mamos brangios sidabrinės žvakidės tviskėte tviska. Atsidūstu ir pakrapštinėju šerpetojančias apynages. Keista, bet nepakenčiu šveisti ir plauti grindų, valyti dulkių.

Man kur kas labiau patinka puošti ir prisiziūrėti: išsitepu veidą tyre, pagal slaptą receptą pagamintą iš meduje ir ožkų piene mirkytų pupų. Mano aukšta kakta, taigi nesu gražuolė, todėl jokia čia tuštybė, jei *saikingai* paryškinu savo dailesnius bruožus.

Sant'Andrea delle Fratte varpas sugaudžia keturis kartus, skambiai ir žemu tonu.

Mano vyras vėluoja.

Pasiimu taurę. Pirmas gurkšnis apgaulingai malonus, rausvas linksmumo skystis lengvai slysta į tuščią skrandį. Pasuku veidą į ugnį ir užsimerkiu kaip norinti pasišildyti katė. Užkūriau židinius abiejuose kambariuose; tai pašiurpintų mano pamotę Tiberiją. „Pleška du židiniai? – įsivaizduoju ją tariant gargždžiu balsu. – Auginau tave, mokydama nebūti tokia švaistūne. Polinkį išlaidauti tikriausiai paveldėjai iš savo motinos. Juk pakaktų apsisiausti skara?“

Minutėlę galvoju apie tai. Nors esu įkaitusi, vakaras bjauriai šaltas. Iš pintinės prie kojų stveriu dar vieną pliauską ir rankoje pajuntu malonų jos svorį.

Šių namų šeimininkė ne Tiberija, o aš, Kostanca Pikolomini. Ir mano vyras Matėjas Bonučelis sėkmingai skinasi kelią šiame pasaulyje. Jis gavo naują užsakymą iš Lorenzo Berninio.

To Berninio.

– Mano maldos buvo išklausytos, – iškošė Tiberija pro sučiauptas lūpas, aną sekmadienį ruošdama valgį. – Meldžiau Matėjui palankaus ženkle, – aiškino ji. – Kad atsivertų durys ir mano šeimai nieko nestigtų. Taip ir nutiko.

Netardama nė žodžio toliau maišiau puodą. Mano pamotės savimeilė dažnai būna didesnė, nei turėtų būti. Ne Tiberijos maldos, o mano vyro talentas atkreipė Lorencio Berninio dėmesį.

Nes Berninis – puikus skulptorius, kuriantis stebuklus iš Kararos marmuro, tvirtą uolieną paverčiantis plastišku kūnu, virpančiu ir vilnijančiu, tarsi būtų gyvas. Šis talentingas žmogus geba iš kietų kiečiausio akmens iškalti įmantriausius plonyčius nėrinius. Beje, Lorencas Berninis garsėja visame krikščioniškajame pasaulyje. Jis artimas popiežiaus draugas, garbinamas didikų. Visi, kas bent šiek tiek nusimano apie meną, pripažįsta jį esant geriausią skulptorių Europoje.

Atsainiai į ugnį įmetu nedidelę pliauską. Tiberija teisi dėl vieno dalyko: mano vyrui gavus naują užsakymą, kukliuose mūsų namuose visko bus iki soties, tad kodėl neturėčiau džiaugtis trupučiu prabangos?

Pagaliau išgirstu Matėjo žingsnius. Laiptais galėtų lipti koks šimtas vyrų, bet aš kaskart atpažįčiau savo vyro eiseną. Sunkią lyg jaučio, labai tvirtą ir ryžtingą, niekam nekeliančią abejonių, kad štai ateina doras, garbingas žmogus.

Durys atsilapoja, ir jų angą užpildo stambus Matėjo kūnas. Jis aukštas, todėl įeidamas turi palenkti galvą.

– Labas vakaras, žmonele. Kaip gyvuoji? – klausia jis.

Tada nužirgluoja ką tik mano išplautomis grindimis, didelį purvini jo batai palieka ryškius marmuro dulkių pėdsakus.

Mano kūną užlieja karštis; ūmai atsistoju, suirzusi, išpilta rūstybės raudonio.

– Neteršk mano grindų, lengvabūdi! – Man kaupiasi ašaros. – Savo bjauriais sunkiais batais. Jas šveičiau visą amžinybę.

Bet nenoriu, kad mano vakarą sugadintų vaidas. Taigi užgniaučiu apmaudą, ištiesiu rankas ir pasveikinu sutuoktinį švelnia šypsena.

– Gyvuoju puikiai. – Mano akys tučtuojau nukrypsta į grindis. – Kaip sekėsi šiandien?

– Buvo šalta. Bet nevalia skųstis.

Matėjas atsisėda ant jam įprastos kėdės, o aš atsiklaupiu prie jo kojų ir padedu nusiauti tuos mane papiktinčius batus.

Neatplėšdamas akių, jis pasilenkia ir pakšteli man į skruostą.

– Tu gera žmona, – sako jis.

Tie žodžiai nuramdo mano įsiūtį, tarsi upės vanduo, šliūkstelėtas ant ugnies. Taip, man pasisekė gauti gerą vyrą: jis nei tinginys, nei užgauliotojas, nei mėgėjas išmesti burnelę. Nors parėjo purvinais batais, per mudviejų ketverius vedybinius metus nė karto nėra manęs iškeikęs, apšaukęs, kaip elgiasi kai kurie kaimynai mūsų rajone. Jie negaili savo žmonoms pikty, šlykščių žodžių – kartais man atrodo, kad matau neapykantos persmelktą jų iškvėpio garą, kylantį lyg rūkas naktį.

– Na, štai. – Atsistoju ir paduodu jam gėrimą, laukiantį ant stalo. Jis išmaukia jį dviem gurkšniais ir atkiša man tuščią taurę, kad ją vėl pripilčiau. – Prieš išeidami užkąskim.

Atnešu dar portveino, paskui plonais griežinėliais papjausčiau vytintos dešros ir, kaip visada, sudedu į alavinę lėkštę, šen ten taip nusitrynusią, kad beveik žioji skylės. Aliejus varva ant pirštų, nudažo juos raudonų žemių spalva, o mano oda įkvimpa saldžiąja paprika ir česnakų.

Matėjas valgo pasigardžiuodamas, o aš patenkinta žiūriu. Grožiūsiai, kaip jis plačiai išsižioja, parodydamas tokius stambius dantis, kad jais galėtų didžiulis pats Jupiteris. Sušnename apie naują jo užsakymą, cherubinų skulptūras Šv. Petro bazilikai, kuriamas Dievo dirbtuvėse. Jose vyrai lieja prakaitą ir sunkiai pluša, skaptuodami akmenį ir liedami bronzą.

Matėjo balsas tyliai dūdena kambaryje, nors ir prikimęs nuo įkvėptų dulkių, o jam kalbant prie smakro žaviai krusčioja gelsvai rusvos žandenos. Prisikimšęs pilną burną dešros, pasakoja apie jam patikėtus kūrinius. Rubuilius amūriukus su lengvutėmis garbanėlėmis, storais, mikliais pirštukais ir putliose lūpytėse šokančia šypsena.

Matėjas kalba apie Lorenčą Berninį – vyriausiąjį architektą, kurį vadina *Il Cavaliere*, tarsi šis būtų dievybė. Giria jį esant didžiai talentingą, nepaprastą žmogų, kuris taip mikliai darbuojasi kalnu, kad *Fabbrica* darbininkai tik vėpso jo užburti. Judesys, veiksmas, drama, teatras: visa tai slypi Berninio skulptūrose. Taip garbinti labai jau neįprasta mano sutuoktiniui, tokio ramaus būdo, pusiausvyros neprarandančiam žmogui, kad galėtų varžytis ir su kepėjo svarstyklėmis.

Kai Matėjas pavalgo, atnešu jam švairius lininius baltinius. Juos užsivelka stovėdamas priešais židinį, jo tvirtas kūnas krusčioja prieblandoje.

– Turėtume paskubėti, – sako jis, segdamasis liemenę. – Žmonės susirinks, taigi geriau nevėluokime.

Mane nusmelkia nusivylimas. Šįvakar ilgai laukiau sutuoktinio.

– Nebuvo būtina užsukti namo manęs pasiimti, galėjau ateiti pati. Neblogai pažįstu šias gatves.

– Juk tada žmonės sakytų, kad Matėjas Bonučelis nesirūpi na savo žmona? Gatvėse nėra saugu. Vaikščiodama viena, *prisišauksi* bėdą, nes vienos bastosi tik kekšės iš viešnamių, kurie dabar uždaryti.

Susisagstau apsiaustą su gobtuvu ir pasisukusi ištiesiu nugarą.

– Manai, būčiau supainiota su paleistuve?

– Ne, – atsargiai atsako Matėjas, audamasis mane suerzinusius batus. – Noriu pasakyti, kad vyrams nerūpės, prostitutė tu ar ne. Jie vis tiek tavęs geis.

– Vyrai pavojingi, – tariu nusmaukdama gobtuvą. – Na... daugelis jų. – Susitaikiusi pagaunu jo žvilgsnį ir jis man nusišypso.

– Pirštinės ir žibintas?

Padedu vyro pirštines ant stalo. Tvirtai numegztas iš šiurkščios rudos vilnos, deja, ne mano, o miklių, greitų Tiberijos pirštų. – Ar paliksim degančią ugnį?

– Būk atsargi, bet negesink jos.

Mano lūpose šmėkšteli šypsena, nekantriai laikiu, kada vyras mane apkabins. Jis nori, kad grįžę rastume šiltus ir mūsų laukiančius namus.

Antras skyrius

Moters silpnumas

1636 m. sausis

Išeiname iš namų gęstant saulei, ant žemės spindi po kojomis gurgždantys ledo kristaliukai. Kai pasigręžiu į gatvę, užteli nuožmus vėjas, apsiausdamas žvarbios miglos skraiste, iš mūsų burnų virsta garų tumulai.

Patraukiame link tavernos, kuri įsikūrusi prie Tibro upės, vandens juostos, ringuojančios per Romą ir gelbstinčios ją daugybę šimtmečių. Kitados šis senas miestas buvo toks didžiulis, kad žmonių gyvenvietės driekėsi iki pat akmeninių jo sienų. Dabar daugelis neturtėlių nenutolsta nuo upės pakrantės lyg kokios žiurkės ir jų nevilioja kraustytis į miesto pakraštį nei žemės plotelis, nei sveikas, grynas oras. Pjaudamas žolę ir augindamas karves nieko neuždirbsi; kišenės pučiasi nuo monetų tik ten, kur gyvena popiežiai ir kardinolai.

Bet neapsigaukite: ypač gausiai jos byra į architektų, aukšakalių, dailininkų, miesto planuotojų, mūrininkų ir vanden tiekio darbininkų kapšus. Šis miestas vėl virto statybų aikštele. Bet kaip išsirangiusios imperinės Romos gatvės užleidžia

vietą plačioms procesijoms skirtoms alėjoms. Jos jungia kvapą gniaužiančias bazilikas su žvaigždės formos aikštėmis, kuriose stūkso nuostabūs egiptietiški obeliskai, atgabenti į Romą vergų. Ties kiekvienos gatvės kampu kyla koplyčios, klojami miestiečių naujų, dailių namų pamatai, auga didžiuliai viešieji pastatai su kolonomis. Atgijusios katalikų didybės pagrindai.

Kai kertame *Via del Corso*, stipriau susisupu į apsiaustą. Ilgakojis Matėjas sparčiai žirgluoja kaip koks milžinas. Plumpina priekyje, o aš straksiu, mėgindama jį pasivyti, medpadžiai trina kojas, nors jie seni ir gerokai nunešioti.

– Labai prašau, nelėk šitaip, – šūkteliu Matėjui, o įkvėpus krūtinę nutvilko šaltas lyg peilis oras.

Lengviau atsikvepiu, kai jis sulėtina žingsnį, prisitaikydamas prie manęs, svirdinėjančios ir klupiniuojančios pavojingoje gatvėje. Galų gale pasiveju Matėją, ir jis paima mane už parankės, tuo ir nustebindamas, ir nuramindamas. Matėjas viešumoje beveik visada slepia savo meilę ir švelnumą, taigi mane nusmelkia nuogąstis, kad kas nors gali tai pamatyti. Norėdama išlaikyti artumą prabylu:

– Abejoju, ar pažįstu kurį nors iš ponų, šįvakar susibursiančių tavernoje. Gal man pasakytum, kas jie? Tada megztųsi sklandesnis pokalbis.

Matėjas meiliai nusijuokia.

– Iki šiol tau nereikėjo ieškoti žodžio kišenėje, žmona. Su kiekvienu randi apie ką nors įdomaus pakalbėti. Ir esi jiems gera pašnekovė.

– Gal, bet juk būtų neprošal tai žinoti iš anksto?

– Tiesa. Na ką gi. Ateis Andrėjas, drauge su manim daran-tis amūriukus. Ir Vinčencas...

– Neseniai atvykęs į miestą, – įsiterpiu. – Iš kaimo už Pizos. Apšyla kojas? – Džiaugiuosi prisiminusi tą vardą ir pasitaikiusia proga parodyti prideramą savo, kaip žmonos, susidomėjimą.

– Taip. – Matėjo balse suskamba nuostabos gaidelė. – Žinai, kaip jaučiasi žmogus, atkakęs į jam svetimą didmiestį... jis...

Mano vyras nutyla, ir pasvarstau, ar jis prisimena, kaip pats, vos dvidešimt penkerių skaistaveidis jaunuolis iš Lukos, atkeliavo į Romą, kaip siekė kilmingųjų palankumo ir jį įgijo, tų daugybės portugalų ir ispanų didikų, norinčių įamžinti savo atvaizdą akmenyje.

– Vinčencas – padorus žmogus? – paslaugiai klausiu.

– Taip. Jis labai ištvermingas ir sunkiai triūsia. Vinčencas... – Matėjas vėl trumpam nutyla, – žmogus, kuris laikosi žodžio. Vertingas pagalbininkas.

– Panašus į tave?

Suspaudžiu Matėjui ranką ir sutirtu iš smagumo, kai jis šiaip ne taip atsako:

– Dar bus Paolas. – Net prieblandoje matau, kaip Matėjas patempia lūpą. – Jis orus, rimtas žmogus. Turiu galvoje jo gabumus ir protą... – Matėjas palieka mintį kyburuoti tarsi palaidą siūlą. – Gal bus ir Paolo žmona Katrina, ar Katerina. Rodos, toks jos vardas. Šnekama, kad ji visokeriopai gabi.

Kilsteliu antakį, svarstydamą, ką geba toji Katerina, ir staiga mane nusmelkia savininkiškas jausmas savo vyro atžvilgiu.

Kiek luktelėjusi iškeliu ramybės neduodantį klausimą:

– Ar užsuks ir Lorencas Berninis?

Žinau tik tiek, kad Lorencas Berninis sukiojasi tuose pačiuose aukščiausiuose sluoksniuose kaip princai ir imperatoriai. Jis Romos įžymybė. Žmogus, pakėrėjęs mano vyrą.

– Lorenčas retai lankosi smuklėse. Neima į burną nė lašo. O Luidžis mėgsta užėti į tokias vietas, kur ne itin paisoma įstatymų. – Matėjui tariant Luidžio vardą jo balsas nežymiai pasikeičia, tas vardas strigteli gerklėje, bet vis tiek jį išgirstu.

– Luidžis? – nerūpestingai paklausiu.

– *Il Cavaliere* brolis. – Jis trumpam susimąsto. – Gerokai jaunesnis už Lorenčą.

– Štai kaip. – Mano tonas ramus, bet papučiu lūpą.

Nors trisdešimt dvejų Matėjas vyresnis už mane dešimčia metų, ir aš jau ne jauniklė. Sunerimstu, kad tie vyrai, išvydę mane paprastu raudonos vilnos sijonu ir su kaspinais tamsiuose plaukuose, palaikys mergaitę. Taip rengtis praktiška ir, mano manymu, tinkama, bet tai anaip tol ne madingi aukštuomenės drabužiai.

Apsiausto gobtuvas švelniai liečiasi prie galvos, ir pajuntu, kaip garbanos išslysta iš kaspinių, sugadina mano menišką šukuoseną ir susiraito palei kaktą tarsi vaiko garbanėlės. Tyliai susikeikiu.

Mus apgaubia ramybė ir mudu kvėpuojam sykiu, tylomis į šaltą nakties orą pūsdami garų debesėlius.

* * *

Netoli Šv. Angelo tilto įsitaisiusioje tavernoje „Baltasis elnias“ mėgsta rinktis amatininkai, į ją dažnai užsuka ir *Fabbrica* darbininkai, šlifuojantys akmenį, kuriantys stebuklus iš marmuro, skaptuojantys kolonas ir suvirinantys bronzą, kuri virsta fantastiškomis formomis. Toje didžiulėje dirbtuvės liejykloje iš žemės ir ugnies kaldinamos popiežių svajonės.

Amatas klesti. Šis popiežius trokšta dangiškosios šlovės, todėl negaili pinigų. Kai menininkų piniginės išpampsta nuo sidabrinų popiežiaus skudų, jie patraukia į smuklę išleisti savo uždarbio.

Peržengę tavernos slenkstį, panyrame į tylų vyrų balsų gaudesį, šnerves suerzina stiprus vyriškos giminės dvokas, sumišęs su aitria prakaito, išlieto per sunkų triūsą, smarve, odų ir pypkės dūmų kvapu. Patalpos gale už daugybės žmonių sėdi grupelė vyrų, vienas iš jų, stambus ir apkūnokas, mosteli mums kviesdamas prisidėti prie jų. Matėjas pasisveikina, o aš droviai slenku iš paskos, įsikibusi į jo juodą liemenę, kai braunamės per minią. Mano jaudulys staiga virsta nervingumu, jis virpėdamas plūsta mano gyslomis. Žmonių čia daugiau, nei įsivaizdavau, todėl išspaudžiu šypseną, stengdamasi nuramdyti krūtinėje besidaužančią širdį.

Susizgrimbu atsidūrusi šalia Andrėjo, su Matėju skaptuojančiu cherubinus. Jo galva praplikusi, veidas pailgas, jis panašus į viduramžių kankinį, o kai šypsosi, jo giliai įsodintos akys ima šokti. Priešais mane įsitaisęs blaivininkas Paolas, o pašonėje sėdi jo žmona Katerina – toks jos tikrasis vardas.

Katerina – vienintelė moteris vyriškių draugijoje. Vyresnė už mane, bet kiek metų skiria mudvi, sunku pasakyti, nes vilki dailų, puikiai pasiūtą apdarą – madingiausią plonos mėlynos vilnos suknelę. Gelsvi jos plaukai kruopščiai nusagstyti mažyčiais smeigtukais su perlais. Nesusitvardžiusi nusibraukiu ir suglostau savo neklusnias garbanas.

Katerina – ryški gražuolė iškiliais kampuotais skruostikauliais, blyškiai mėlynomis akimis ir šviesiais antakiais, todėl panaši į šiaurietę. Bet didžiausią nuostabą man kelia tos moters lūpos. Svarstau, ar jos atrodo tokios geismingos todėl, kad padažytos nepaprastai brangiu kraujo raudonumo karminu, bet aš linkusi manyti, jog jos lūpos goslios nuo pat gimimo.

Sakoma, jog plepalai ir paskalos – moterų sritis, bet aš pastebėjau, kad vyrams prabilus apie dalykus, apie kuriuos

nelabai teismano, jie vis tiek nori būti išgirsti. Taigi vyrai garsiai reiškia savo nuomonę visais klausimais ir daug kalba įtikinėdami, pertraukdami vienas kitą. Dažniausiai tai būna gandai: „Girdėjau, Džovanis Barezis flirtuoja su Fabrizo žmona“, – sako Paolas. Arba: „Ar matei, Armandas De Markas vėl supykė *Il Cavaliere*? Nusitašė iki žemės graibymo ir pavėlavo į darbą.“

Kai Andrėjas atsigręžia į mane, kiek sutrinku.

– O jūs, sinjora Kostanca Pikolomini? Ką apie visą tą bruzdesį galvojate jūs?

Man krūtinę užlieja raudonis, išplinta iki pat ausų galiukų, bet pilve kliuksintis vynas padrąsina ir išleminu:

– Neišmanau jūsų aptariamų dalykų, tad man turbūt nederėtų reikšti savo nuomonės.

Andrėjas jau žiojasi atsakyti, bet mano mintys įgauna pagreitį ir aš priduriu:

– Tačiau man atrodo, kad ši dirbtuvė... *Fabbrica*... niekuo nesiskiria nuo ūkio, – kalbu toliau, žodžiai ritasi iš burnos tarsi upės dugnu akmenukas, kurį neša srovė. – Yra panašumo. Vieni ūkininkai tiksliai žino, kada reikia įkišti ranką į avies vidurius ir ištraukti ėriuką, ir retai kada praranda gyvulį. Bet kiti... jie tingūs mulkiai. – Nusišypsau ir mosteliu ranka, visai patenkinta savo paaiškinimu.

Andrėjas garsiai nusijuokia, ir jaučiuosi sugėdinta. Leptelėjau kažką ne taip. Akimis karštligiškai ieškau Matėjo, bet jis negirdi mūsų, nes įsitraukęs į pokalbį su maždaug mano bendraamžiu vyriškiu keistai nukirptais trumpais plaukais, jo vardo, deja, neįsiminiau.

– Gerai pasakyta, sinjora Pikolomini, – Andrėjas sukikena. – Mūsų visuomenėje per daug žmonių, žarstančių įmantrias,

didingas liaupses *meistrystei*. Turim nepamiršti, kad visi čia tar-naujame savo šeiminkui, kaip ir bet kuris ūkininkas.

Nuraustu, nuo plūstelėjusio kraujo užkaista veidas.

– Jūs Pikolomini, – toliau kalba jis, – kaip ir popiežiai?

Nustembu. Nedaugelis užčiuopia tą sąsają – paskutinis po-piežius Pikolominis valdė daugiau nei prieš šimtmetį. Bet šie vyrai kliaujasi Bažnyčios globa ir parama, taigi nemažai žino apie savo popiežius.

– Taip, aš giminiuojuosi su Pijumi II – ir Pijumi III. – Iš-trūkus tiems žodžiams susirūpinu, kad jie pernelyg pagyrū-niški. Bet esu išauklėta nebūti ir pajuokos objektu.

Andrėjas rimtai linkteli.

– Jūs labai kilminga, sinjora.

Pasvarstau – gal Andrėjas šaiposi iš manęs? Bet pažvelgusi į jo veidą suprantu, kad nejuokauja.

– Gal mano giminė ir kilminga, deja, jos kišenėse nėra sku-do, – šypsodama priduriu ir patrinu didįjį pirštą į nykštį. Šįkart nusikvatojame abu.

Staiga visuotinis šnekų ir juoko klegesys nutyksta, kaip pa-lei upę nuščiūva nendrės apimus vėjeliui. Pakeliu akis. Iš pra-džių neįžiūriu, kas privertė visus nutilti. Gal koks *sbirri** reidas?

Netrukus išvystu du į smuklę įėjusius vyrus. Jiems žingsniuojant pirmyn žmonės trumpam nurimsta, bet paskui atkunta, vie-nas kitą baksnodami alkūne ir pirštais rodydami jiems pavymui.

Pralinksmėju: keista pora. Priekyje einantis vyriškis lieknas, tamsiaplaukis, jo išsišovę skruostikauliai atrodo tarsi iškalti. Ki-tas aukštesnis, stambesnis, atletiškesnio sudėjimo; taip pat juo-dais plaukais ir kampuoitu veidu, bet labiau pasipūtęs, valdingas.

* Gatvės policija.

– *Il Cavaliere...* Luidži! – šūkteli Andrėjas, mostelėdamas pirmajam vyriškiui, kuris ryžtingai traukia prie mūsų stalo įbedęs žvilgsnį į mus.

Turėčiau nusukti akis. Reikia kukliai elgtis nepažįstamųjų draugijoje. Bet negaliu.

Matėjas sakė, kad nepasirodys nė vienas iš Berninių brolių, tačiau štai jie abu jau drožia prie mūsų. Sumoju, kad pirmasis vyriškis – Lorencas, vyresnis ir garsesnis iš brolių. Jo bruožai ryškūs, išpūdingi, kūnas lankstus, stamantrus, jis eina pro žmones grakščiai lyg katinas.

Antrasis vyras, Luidžis, labiau atsipalaidavęs, pakeliui vis stabteli kam nors mestelėti sąmojį ar papplekšnoti per nugarą. Matyti, kad tvirtai jaučiasi šiame pasaulyje.

Kitame stalo gale likusi tuščia vieta. Ten nužirgliojęs aukštesnis vyriškis išsišiepia ir čiūžteli ant suolo, stipriai paspaudžia rankas *Fabbrica* vyrams, linksmi kumšteli kitus susirinkusius ir šūkteli:

– Vyno, sūrio, ir nepamirškite duonos, bet ne pigios juodos sužiedėjusios, o šviežios duonos! Ir alyvuogių!

Lorencas Berninis lukteli ir nužvelgia kambarį kaip kunigas savo parapijiečius. Mano kvėpavimas padažnėja, kai jis man mosteli pasislinkti. Ant suolo ankšta, bet jis šiaip taip įsispraudžia šalia manęs, tiesiai priešais Paolą ir Kateriną.

Kai visi vargais negalais susitalpina prie stalo, juntų, kaip jis pasimuisto ant sėdynės ir šlaunimi prisiglaudžia prie manosios. Nors mudu skiria sijonai ir pasijoniai, galiu pasakyti, kad jo šlaunys nėra stambios kaip Matėjo, bet vis tiek stiprios tarsi šokėjo. Sinjoras Berninis gerokai stumteli mane į šoną, kai ištiesia kojas, norėdamas patogiai įsitaisyti.

Slapčia žvilgteliu į jį. Jo veidas ne itin patrauklus, tačiau išraiškingas, dailūs skruostikauliai išsišovę, o iš po stulbinamai atsikišusių antakių spingso plačiai įsodintos skvarbios, beaimės juodutėlės akys. Bet tai ne viskas. Po mįslinga veido kauke slypi nenumaldomas maištingumas, nekantra, troškimas kažko, ko neįstengiu suprasti, nes Lorencas ir garsus, ir talentingas. Ko dar galėtų norėti?

– Sinjora. – Jis ištiesia ranką. – Lorencas Berninis.

Tarytum to nežinočiau.

Drąsiai paduodu jam savąją, atremdama tiesų žvilgsnį.

– Kostanca Pikolomini. Matėjo Bonučelio žmona.

Jis nė šyp, bet linkteli, nenuleisdamas nuo manęs akių. Man pašoka apmaudas pajutus, kaip vėl užliejęs raudonis nuvažo kaklą ir skruostus.

Pasirodžius Berniniui šneka pakrypsta kita linkme. Paskalos liaujasi ir dabar iki mažiausių smulkmenų apkalbami Romos patronai ir kiti menininkai, po dalelytę narstomi turčių ypatumai, keistybės ir polinkiai, ir kiekvieną pokalbį vyrai prie stalo užbaigia išsamiau paaiškinimu, kaip jie pranoksta visus savo konkurentus.

Vėliau, jau kiek įkaušę, sušnenka apie moterų prigimtį. Ne-trukus Paolas parodo savo tikrąjį veidą, pratrūkdamas bjauriais, šlykščiais žodžiais.

– Vyrai iš tikrųjų kilnesni, – atsainiai sako jis. – Tai akivaizdu. Tokia jau šio pasaulio tvarka. Moterys neužima jokių postų. Ir joms negalima patikėti jokios valdžios. Moterų silpnumas neabejotinas... Jeigu Ieva nebūtų suvalgiusi uždrausto vaisiaus lyg kokia ištvirtėlė... dabar mes... visi... gyventume be gimtosios nuodėmės.

Paolui per smakrą nuvarva vyno lašas. Žiūriu, kaip jis slysta žemyn, kol Paolas jį nusibraukia, tarsį nutrėkštų musę. Jis vėl prabyla:

– Moterys nenuoseklios, nepastovios. Tą tiesą skelbia visi iki šiol gyvenę poetai. Jų eilės apie moterų silpnumą ir trapumą atspindi pasaulį. Argi gydytojai nemoko, kad mes, vyrai, turime būti kantrūs moterų apsigimimui: smulkesniems jų kūnams ir mažesnėms smegenims? Aistringas, stiprus ir tvirtavalis vyras kur kas pranašesnis už šaltą, verksmingą ir silpną moterį.

Pasigirsta tylus murmesys, bet visiško pritarimo negirdėti. Gal kaltas vynas, o gal mano moteriškas išdidumas priverčia mane prasižioti. Taigi, nespėjusi susizgribti, kategoriškai jam atšaunu, pasilenkusi per stalą.

– Sinjore.

Paolas nustebęs pakelia akis.

– Turiu jums griežtai paprieštarauti. Juk Ieva... moteris... sutverta iš vyro šonkaulio?

Paolas prisimerkia ir linkteli.

– O Adomas... na, jis atsirado iš žemės dulkių... – šneku nelaukdama, ką jis atsakys. – Argi būti padarytam iš šonkaulio nėra oriau, nei būti nudrėbtam iš purvo? Ieva juk sukurta ne iš molio, o iš kūno, todėl argi neturi prilygti Adomui?

Paolas kilsteli ranką ir ketina atsakyti, bet aš tik pradėjusi savo kalbą.

– Be to, tie patys poetai rašo, kad pasauliui judant į priekį jis tampa geresnis. Mes, katalikai, dabar esam labiau apsišvietę nei mūsų protėviai, garbinę daugybę dievų. Jupiterį, Marsą, Venerą ir kitus. Tad argi nesiperša išvada, kad moteris turi būti lygi pirmajam Dievo... – kiek padelsiu, – ...kūriniui, Adomui?

Stoja tylą. Paolo veidas nurausta. Prieš atsakydamas jis gurkšteli vyno.

– Gudriai pasakyta, bet ši mintis ydinga, sinjora. Šventasis Paulius skelbė, kad moteriai nevalia mokyti vyro. Ir ji neturėtų paveržti iš vyro valdžios. Vietoj to ji privalo... – Paolas pabrėžia savo žodžius, tardamas juos lėtai, tarsi šnekėtusi su vaiku. – Žinoti savo vietą. Tylėti. Adomas sukurtas pirmas. Ieva – antra. Taigi moteriai reikia elgtis kukliai ir nuolankiai. Ne Adomas buvo apgautas. Buvo apgauta ir nusidėjo moteris, Ieva. – Jis nuveria mane piktdžiugišku žvilgsniu.

Augdama savo rajone greitai patyriau, kad žodžiai negali užgauti, o peštukai ir pagyrūnai nemėgsta iššūkių. Gyslose pasklinda šiluma, kai maloniai jam atsakau:

– Ak, dabar suprantu. Vyras visada turi nurodinėti moteriai. Taigi... – Priglaudžiu prie lūpų smilių ir pasižiūriu aukštytyn, tarsi mano galvoje suktųsi didingos mintys. – Jeigu taip ir yra, tada juk labiau nusidėjo Adomas? Ieva įtikino savo sutuoktinį nepaklusti, o jis, būdamas šeimos galva ir išmintingesnis už Ievą, turėjo jai neleisti šitaip suklysti, juk taip?

Sėdintieji prie stalo nuščiūva. Vengia mano žvilgsnio. Manyje liepsnojanti demonstratyvi drąsa išblėsta. Pasidairau Matėjo, bet jis tik varsto mane maldaujančiomis akimis ir nebyliai klausia: „Kas tave patraukė už liežuvio?“

Nunarinu galvą, nes man šitaip karščiuojantis akyse susitvenkė ašaros.

Pasigirsta balsas – rikteli kitame stalo gale sėdintis Luidžis:

– Ką manai, brolau? Nežinai, ką sakyti?

Visų akys nukrypsta į vyresnėlį Berninį, žmonės laukia, ką jis atsakys. Tylos akimirka. Trumputė kaip sparno mojis. Pasakui garsiai, bet neskubriai supliaukši delnai.

– Bravo! – sušunka Lorencas Berninis. – Bravo! Nuostabu! Gerai pasakyta, sinjora Pikolomini.

Visi ima ploti ir pritariamai šūkauti. Visi, tik ne Paolas, kurio lūpas išrietęs šypsnys nepasiekia akių.

Pokalbiui tęsiantis sinjoras Berninis uždeda plaštaką ant manosios, jo pirštai ilgi ir mitrūs, juodo švarko oda tokia plona, kad glosto man odą lyg šilkas. Jaučiu jo žvilgsnį.

– Jummyse liepsnoja reta ugnis, – šyptelėjęs sumurma jis.

Pirmąkart per visą vakarą matau jo šypseną.

Pažįstu vyrus, jų įpročius, ypatybes ir manau žinanti, ką daro Lorencas Berninis. Bet paskui jis staiga atitraukia ranką, tarsi nė nebūtų ketinęs prisiliesti. Plaštaka uždengiu ką tik jo liestą vietą ir užčiuopiu užkaitusią odą, tarsi ten būtų geležimi įspaustas įdagas.